

Біографічні відомості. Політичні уподобання. Інформація зі спогадів митця про захоплення філософією. Активна перекладацька робота над творами В. Шекспіра, Ф. Шиллера, Е. По, Е.-М. Рільке, Дж. Уеллса. Знання мов: усіх скандинавських, майже всіх слов'янських, англійської, німецької, французької, італійської, іспанської, старогрецької, латинської. Заявка про себе як про поета у журналі «Шляхи мистецтва» у 1921 р. Збірки поезій та літературознавчі праці. Участь у створенні літературних угруповань ВАПЛІТЕ «Техно-мистецької групи «А», періодичних видань «Літературний ярмарок», «Універсальний журнал». Співпраця із діячами театру. Твори для дітей. Арешт М. Йогансена і розстріл у Києві 27 жовтня 1937 р.

Належність М. Йогансена до романтично-революційної течії, своєрідність тем, образів та стилю. Оцінка критиками. Кредо поета.

III. Окреслення особливостей поетичного світу митця. Новатор у літературі. Соціальна спрямованість духовної енергії поета. Вибухова емоційність творів. Романтичне світовідчуження. Самоозначення поета.

IV. Етап стихійної революційності молодого українського інтелігента. Поезія нюансів, натяків, настроїв. Поетурбаніст і поет-філософ. М. Йогансен-експериментатор у поемах «Комуна» та «Революція».

V. Поетична творчість 1925-1929 років. Мотив «романтики буднів». Химерність, вигадливість та асоціативність лірики М. Йогансена.

VI. Тема самопожертви в ім'я високих революційних ідеалів у баладах Майка Йогансена. Громадянські почуття поета.

VII. Висновки. Майк Йогансен – поет і прозаїк, сценарист і лінгвіст, філософ і перекладач, публіцист і літературний критик. Його вірші – це оригінальна форма і багатий зміст, блискучий дотеп і тонкий ліризм. Своїм віршовим доробком він вніс до української поезії багато нового, наблизивши її до рівня світових зразків. Критика називала Майка Йогансена «філологом поезії» (О.Лейтес), «ювеліром форми» (В.Коряк), поетом «роздумливого інтелектуалізму» (О.Дорошкевич). За сімнадцять років творчої діяльності видав вісім книг віршів, десять книг прози (з них п'ять – книги нарисів), чотири дитячі та дві – літературознавчі. Проте з усього створеного головним вважав поетичний доробок. Поетичний світ Майка Йогансена визначається пошуками нової мови за рахунок звуко-сміслових експериментів. Митець поставив завдання розширити смисловий спектр, зіштовхуючи і спів ставляючи синоніми, омоніми, максимально поглиблюючи насиченість переносних і звуко-сміслових зв'язків. Він використовує зображувальну здатність слова і досягає таким чином естетичної полісемії. Синтез мистецтв, культивовані авангардистами, також характерні для творчості М. Йогансена: його поезія і проза музичні, живописні, театральні. Елементи фільмової техніки яскраво простежуються у його творчості, зокрема монтаж визначає принципи організації часу й прос-

тору, структури твору. Футуристський напрям поетичних експериментів, елементи конструктивізму, театральність, суголосна ідеям Леся Курбаса, прагнення техно-мистецького синтезу, елементи абсурду і загальний іронічний дискурс творчості Майка Йогансена дозволяють чітко окреслити місце письменника в українському авангарді 1920-30-х років.

Досвід впровадження методу проектів у процесі вивчення української літератури засвідчує достатньо високий рівень знань студентів, вміння проводити аналогії, аналізувати отримані результати. Зокрема, учасники описуваного процесу зуміли досить компетентно визначити роль і значення творчості Майка Йогансена у літературному процесі 1920-30-х років, виокремити головні компоненти поетичного стилю та світобачення митця, особливу увагу приділивши осмисленню духовних та естетичних складників. Простеження творчої еволюції поета, а також окреслення та аналіз мистецьких уподобань М. Йогансена в інших царинах художнього осягнення світу дозволило сформувати цілісний образ творчої особистості у межах невеликого, але достатньо змістовного дослідження.

Отже, метод проектів у вивченні української літератури дозволяє здійснити таке дослідження, в якому оптимальне поєднання різноманітних інноваційних прийомів роботи (головним чином спрямовані на пошук і творчість) сприяє інтенсифікації та високій якості пізнавальних процесів.

Список використаних джерел:

1. Бобрович Г.А. Метод проектов как способ организации самостоятельных занятий // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, досвід, проблеми: Зб. наук. пр. – Випуск 5 / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 2004. – С. 23-28.
2. Википедия. Свободная энциклопедия. – Режим доступа: www.humanities.edu.ru/db/sect/31.
3. Деркач І.О. Метод проектів у викладанні іноземних мов. – Режим доступу: intkonf.org/derkach-io-metod-proektiv-u-vikladanni-inozemnih-mov.
4. Насонкина Л.В. Метод проектов как средство реализации личностно ориентированного подхода при изучении иностранных языков. – Режим доступа: www.yspu.yar.ru/vestnik/pedagoga_i_psichologiy/13_4.
5. Палаева Л.И. Метод проектов в обучении английскому языку учащихся среднего этапа обучения общеобразовательной школы. – Режим доступа: www.humanities.edu.ru/db/sect/31.
6. Полат Е.С. Метод проектов в современной школе // Информатика и образование. – 2001. – № 4. – С. 18-20.

The article is devoted to investigation of main types of method of projects, characteristic traits of method are defined, peculiarities of organization of project activities are analyzed.

Key words: of method of projects, cognitive activity.

Отримано: 3.09.2010

УДК 371.13

І. М. Бендера

Подільський державний аграрно-технічний університет

МОТИВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

У статті проаналізовано шляхи створення мотиваційної атмосфери при організації і проведенні самостійної роботи студентів у вищих навчальних закладах. Вказані та охарактеризовані основні групи мотивів цієї роботи. Наведені приклади наскрізних схем самостійної роботи студентів для окремих дисциплін технічного ВНЗ.

Ключові слова: мотивація, стимул, студент, самостійна робота, ефективність.

Входження України в Європейське співтовариство, зокрема в Болонський процес, зобов'язує нас прийняти нові правила організації навчального процесу та методики проведення занять, які будуть з'являтися з одного боку на узгодженні, а з іншого – на значній активізації самостійної роботи студента.

Назріла необхідність планувати проведення самостійної роботи студентів на основі мотиваційних аспектів, які б дозволили зарегулювати поза аудиторну роботу через самостійну діяльність учнів, студентів і викладачів.

Найбільш близько до проблеми мотивації навчальної діяльності студентів в вищих навчальних закладах підійшли: А.Н. Леонт'єв, В.І. Ковальов, В.І. Чірков, І.А. Зязюн, В.А. Тюрина, М.Г. Чобітко, М.І. Лазарев, Н.С. Смагло [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8].

Значний вклад в теорію «активізації» внесли вчені Національного аграрного університету (сьогодні Національний університет біотехнологій і природокористування) та Подільського державного аграрно-технічного університету

через розробку і впровадження системи рейтинг-оцінювання діяльності суб'єктів навчального процесу [9, 10, 11, 12].

Виходячи з особливостей підготовки фахівців у вищих навчальних закладах як об'єкту досліджень та необхідності подальшого удосконалення педагогічних технологій з організації самостійної роботи студентів як предмету досліджень, метою наукових досліджень є систематизація існуючих і розробка нових мотиваційних шляхів і заходів активізації навчального процесу.

Відповідно до об'єкту, предмету та мети визначені наступні завдання досліджень:

- проаналізувати дослідження з питань мотивації самостійної діяльності учнів і студентів в різних системах освіти України, виявити спільні закономірності, позитивні моменти, вдалі педагогічні проекти, тенденції розвитку освітньої галузі, негативні моменти та їх причини;
- відокремити з проведеного аналізу дослідження ті, які базуються на цілісних наскрізних принципах різного типу і варіантів, критично їх проаналізувати, визначити позитивні аспекти;
- обґрунтувати основні напрями та педагогічні умови реалізації принципу активізації навчального процесу, зокрема самостійної роботи.

Активізацію самостійної роботи треба розглядати як реалізацію триєдиного завдання: формування мотиваційного клімату, підтримування його на організаційному рівні в навчальному закладі та «внутрішньому» особистому рівні суб'єкта навчання – учня, студента, курсанта.

Ці завдання можна реалізувати через:

1. Формування мотивів і мотивації професійної діяльності студентів через застосування методів, які стимулюють самостійну роботу [13]. Серед методів, які стимулюють самостійність мислення, можна назвати: бесіду, дискусію, диспути, активний діалог, інтелектуальні і ділові ігри, проблемні питання, розв'язування кросвордів, ведення словників, самостійну роботу з документациєю, газетними матеріалами, книгою, самоконтроль. Творчі та диференційовані завдання для самостійної роботи поділяються на такі основні види: вправи, що спрямовані на ознайомлення з додатковим матеріалом; на закріплення набутих знань, їх використання у процесі навчання; на спонування до творчого самовираження. Отже, теоретико-методологічна підготовка до самостійної роботи має бути побудована так, щоб студенти оволодівали знаннями в процесі спеціально організованої діяльності шляхом застосування комплексу методів і завдань [2].

2. Постійне підтримування мотивації навчальної діяльності студентів (див. *табл. 1*).

Через створення здатності до критичного аналізу, цілеспрямованості, впевненості у своїх силах, здатності правильно формулювати проблему, оптимізм, гнучкість думки, толерантність, образність мислення, концентрацію уваги, дисциплінованість [8].

М.І. Лазарев пропонує методи формування та підтримки мотивації навчальної діяльності студентів в інтенсивних технологіях навчання, визначає категорії способів педагогічного впливу, де можна використати мотиваційні механізми [7]. В.К. Буряк, розглядаючи готовність особистості до самоосвіти як синтез внутрішніх умов, що зумовлюють принципову здійснюваність процесу самоосвіти, відокремлює в її складі чотири важливі елементи:

- цілісний емоційно-особистісний апарат;
- систему знань, умінь, навичок із самоосвіти, що засвоюється особистістю;
- умінь та навички грамотно працювати з основними джерелами спеціальної інформації;
- систему організаційно-управлінських умінь і навичок (ставити й виконувати завдання самоосвіти, планувати свою роботу, вміло розподіляючи зусилля та час на різноманітні обов'язки, створювати сприятливі умови для самодіяльності, здійснювати самоконтроль, самоаналіз результатів і характер самодіяльності тощо) [14].

Проблема внесення мотиваційних механізмів в діяльність людини завжди була актуальною, особливо в тих

випадках, де існує непряме проявлення результатів. Це передусім стосується освітньої галузі, в якій результат, ефект, вигода від набутих нині знань можуть бути отриманими гіпотетично в майбутньому. Дійсно, на виробництві працівник отримує офіційну винагороду за результат своєї роботи одразу ж, у вигляді зарплати, премії тощо.

Таблиця 1

Шляхи формування та підтримки мотивації навчальної діяльності студентів в інтенсивних технологіях навчання (за М. З. Лазаревим)

№	Категорії засобів формування та підтримки мотивації навчальної діяльності	Шляхи реалізації в інтенсивних технологіях навчання інженерних дисциплін
1.	Зміст навчального матеріалу	Забезпечення ізоморфності змісту навчального матеріалу предметній сфері інженерної дисципліни. Забезпечення ізоморфності змісту навчальної дисципліни психологічним процесом і механізмом сприйняття та обробки навчальної інформації
2.	Організація навчальної діяльності студентів	Забезпечення ізоморфності навчальної діяльності студента як онтогенезу людини. Забезпечення ізоморфності навчальної діяльності студента та професійної діяльності інженера.
3.	Форми навчальної діяльності студентів	Використання індивідуальних форм навчальної діяльності студентів. Використання колективних форм навчальної діяльності студентів.
4.	Аналіз та оцінювання результатів навчальної діяльності	Забезпечення оперативності та неперервності контролю та оцінювання результатів навчальної діяльності. Перенесення центру тяжіння в оцінюванні із зовнішнього оцінювання викладачем на внутрішнє самооцінювання. Спрямування аналізу навчальної діяльності в русло мислення за допомогою контр-фактів.
5.	Особливість та стиль педагогічної діяльності викладача	Володіння глибокими професійними знаннями предметної сфери відповідної інженерної дисципліни, суміжних дисциплін, а також наявність широкого фахового кругозору. Володіння досягненнями педагогічної та психологічної науки. Володіння демократичним стилем керування пізнавальною діяльністю студентів.

Аналіз чинників, які впливають на характер самостійної діяльності студента і внесення в неї мотиваційного механізму активізації, є на нині первинним завданням при плануванні навчального процесу. Одним із важливих завдань навчання є розвиток у студентів самостійного мислення, творчого ставлення до професії. Разом з тим сьогодні існують суперечності між особистісною орієнтацією навчального процесу та неготовністю викладачів і студентів до виконання нових функцій, зокрема під час організації самостійної роботи.

Самостійну роботу за ознакою обов'язковості можна розділити на три характерні групи:

- 1) обов'язкова (домашні, графічні, контрольні, розрахункові, курсові роботи);
- 2) добровільна (участь в конкурсах, олімпіадах, конференціях, гуртках технічної творчості тощо);
- 3) бажана (підготовка наукових повідомлень, оформлення патентних матеріалів і документів на раціоналізаторські пропозиції, підготовка наукових публікацій) [15, 16].

Якщо за переліком першої групи стоїть конкретна офіційна мотивація – необхідність отримання атестації (залік, факт складання, допуск до іспитів), то друга і третя групи, не зважаючи на різні назви, мають одну характерну рису – відсутність офіційного примусу. Їх виконання (якість, кількість, вчасність) чи невиконання залежить тільки від наявності мотивації.

Вчені психологи вважають, що *мотивація* – це процес спонування людини до певної форми діяльності. Відповідно *мотив* – це чинник, який підтримує цей процес.

Подібною за суттю, але більш конкретизованою є дефініція мотивації: стимул. С.Г. Кісіль, А.М. Василенко мотиви розділяють на чотири групи:

- загально-соціальні, зміст яких визначається усвідомленням суспільних інтересів, високої суспільної значимості вищої освіти;
- навчально-пізнавальні, що визначаються змістом інформації, яку отримує студент під час навчання;
- професійні мотиви, котрі розглядаються як основа отримання професії;
- утилітарні мотиви, основою яких є отримання особистих вигод після закінчення ВНЗ [17].

На нашу думку, групу утилітарних мотивів варто значно розширити і доповнити суттєвою складовою: отримання вигод під час навчання. Вважаємо, що в процесі навчання на всіх його етапах (рівнях, курсах, лекціях, лабораторних роботах тощо) ця вигода є домінуючою, незважаючи на її не стратегічний, а радше тактичний характер.

Приведемо частину характерних мотивів.

1. Бажання зекономити час на особисте життя (вечори відпочинку, перегляд фільмів, читання книг, суспільні відносини, можливість заробити гроші тощо).
2. Бажання здати виконані індивідуальні роботи згідно з графіком й отримати додатковий час для власних цілей.
3. Бажання не дублювати виконання завдань в межах однієї дисципліни, групи чи курсу і знову ж таки зекономити час.
4. Бажання бачити практичну (прагматичну) мету при виконанні завдання (принципи педагогіки М. Монтесорі «Я хочу знати, для чого це потрібно і де це може пригодиться»).
5. Бажання уникнути конфлікту і негативних наслідків у стосунках з викладачем, який дає завдання.
6. Бажання вигідно виглядати на фоні успішного виконання робіт перед своїми колегами.
7. Бажання отримати скидки у розмірах завдань, їх кількості, завчасності виконання.
8. Бажання отримати більшу стипендію за кращу успішність.
9. Бажання отримати додаткові пільги від деканату – поселення в гуртожиток, надання можливості проходження закордонного стажування, першочерговість у виборі місць практики, а потім направлення на роботу, отримання матеріальної допомоги, премій за успіхи в навчальній і позанавчальній роботі, направлення в магістратуру, аспірантуру тощо.
10. Бажання отримати високе місце в рейтингу групи, курсу, спеціальності з наступними пільгами, які прийняті у ВНЗ.

Досвід організації навчального процесу в Національному аграрному університеті та Подільському державному аграрно-технічному університеті (ПДАТУ), створення постійно діючої мотиваційної атмосфери доводить, що остання, як правило, повністю спрацьовує в період навчання і, що головне, розвиває загально-соціальні, навчально-пізнавальні, професійні мотиви, закладає в студента стійкий механізм мотиваційності у вчинках, умінні їх шукати, розставляти пріоритети за рейтингом стратегічної чи ситуаційної значимості [10, 11, 12].

Приведені «бажання» мають певною мірою тактичний характер. На нашу думку всі вони можуть мати певну педагогічну ефективність в тому разі, коли будуть підпорядковані генеральному стимулу, бажанню бачити кінцеву мету – виконання самостійної індивідуальної роботи як в межах окремих дисциплін, освітньо-кваліфікаційних рівнів (ОКР) і між ними в умовах вищих навчально-наукових університетських центрів [17, 18]. Це можливо при організації самостійної роботи за наскрізним принципом.

Концептуальну схему наскрізності в організації самостійної роботи студентів у ВНЗ, згідно з якою маломісткі індивідуальні роботи входять тематично у великомісткі, які відповідно є складовими випускних кваліфікаційних робіт – дипломних робіт, проектів показано на

рис. 1. Як варіант маломісткі індивідуальні роботи можуть тематично входити безпосередньо у кваліфікаційні.

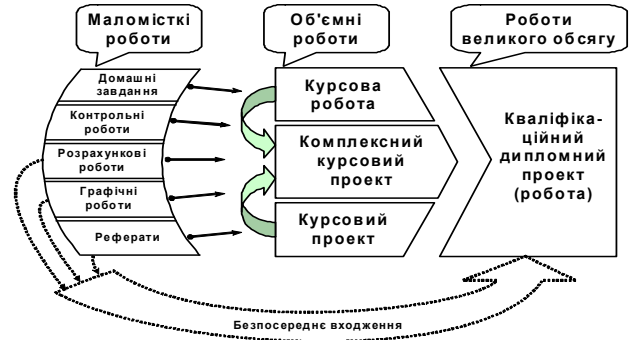

Рис. 1. Загальна концептуальна схема наскрізної самостійної навчальної роботи

Наскрізна організація виконання індивідуальної самостійної роботи може бути в цілому в навчально-наукових університетських центрах), між освітньо-кваліфікаційними рівнями “молодший спеціаліст”, “бакалавр”, “спеціаліст”, “магістр” (рис. 2), в межах окремих освітньо-кваліфікаційних рівнів та окремих дисциплін.

У зв’язку з тим, що в межах однієї спеціальності на різних ОКР є курсові роботи (проекти) з однакових дисциплін, заохочується наступність і наскрізність у їх виконанні. У цьому разі організаційна робота з наскрізності проводиться

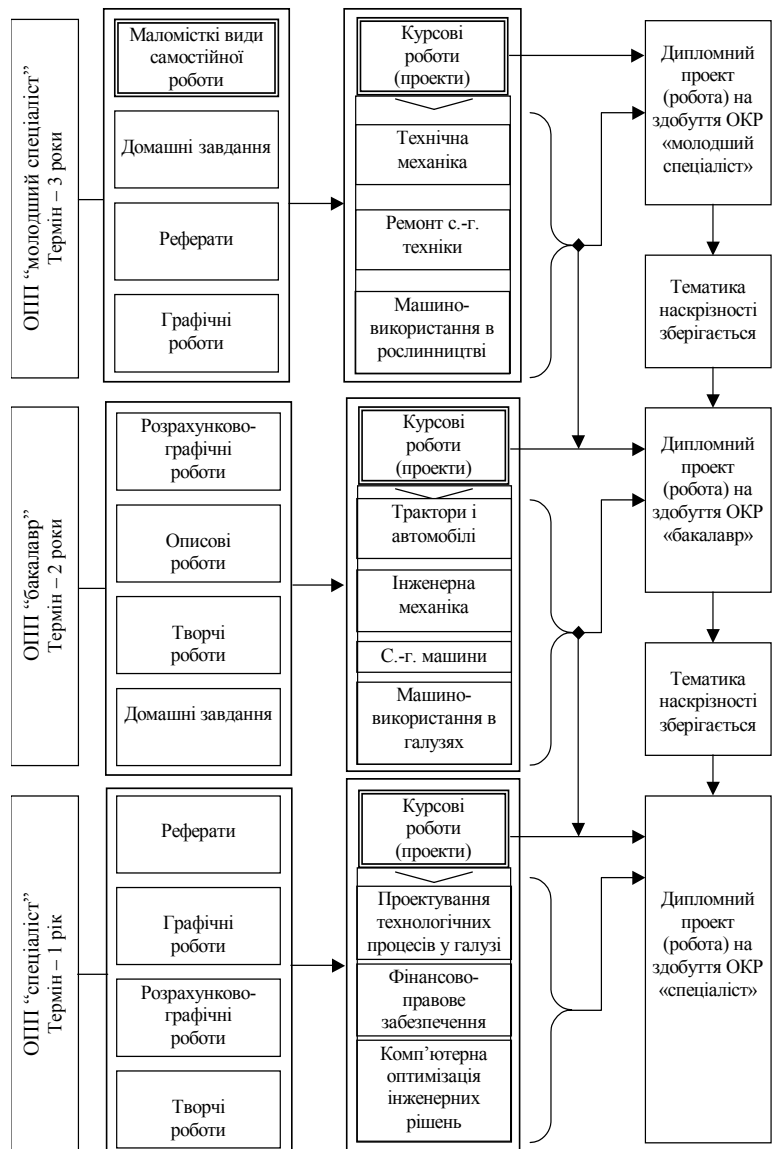

Рис. 2. Система організації наскрізної ступеневої самостійної роботи у навчально-наукових університетських центрах (зразок для спеціальності “Механізація сільського господарства”)

на рівні викладачів ВНЗ I рівня та науково-педагогічних працівників ВНЗ II-VI рівнів акредитації з координацією з боку завідувача кафедри.

При розробці наскрізних схем самостійної індивідуальної роботи для окремо взятих дисциплін враховувалися мета вивчення, кваліфікаційні вимоги щодо знань та умінь, проводився аналіз міжпредметних зв'язків, вияснялися, які дисципліни вже вивчені та які вивчаються паралельно, визначалося, які види індивідуальних робіт з них можуть бути використані для складання основної наскрізної схеми. Як правило, наскрізність ефективна для дисциплін, з яких виконуються курсові роботи або проекти (рис. 3 – приклад для дисципліни “Сільськогосподарські машини”).

Наукова робота студентів як різновид самостійної теж може плануватися за мотиваційним по суті наскрізним принципом.

Елементи наукових досліджень у формі наукового пошуку студенти застосовують під час написання курсових робіт із загальнотеоретичних і фахових навчальних дисциплін: вони готують огляди літератури і розробляють пропозиції, що містять елементи новизни з теми роботи; узагальнюють передовий практичний досвід, застосовують економіко-математичні методи, комп'ютерну та організаційну техніку й інформаційні технології.

Згодом ці елементи наукового пошуку розширюються у дипломних роботах (проектах), адже це є свідченням здатності і підготовленості студента до теоретичного осмислення актуальності обраної теми, її науково-прикладного значення, до виконання самостійного наукового дослідження і застосування отриманих результатів у практичній діяльності базового підприємства. Тому тематика дипломних робіт має бути тісно пов'язана з тематикою науково-дослідних робіт кафедри та (чи) з інтересами підприємства, на базі якого студент виконує дипломну роботу.

Під час навчальної та виробничої практики кожний студент, крім загальних завдань, передбачених програмою, виконує завдання дослідницького характеру. Порядок виконання завдань відображається в щоденнику та в окремому розділі звіту про проходження практики і може використовуватись під час підготовки доповідей на конференціях, інформаційних семінарах, написання курсових та дипломних робіт.

Студенти, які досягли певних успіхів у науково-дослідній діяльності, можуть працювати за індивідуальним графіком у межах устанавленого терміну навчання. Рішенням Державної екзаменаційної комісії такі студенти можуть бути рекомендовані до вступу в магістратуру, аспірантуру чи на викладацьку роботу [20].

Приклад схеми наскрізної науково-дослідної роботи студентів ВНЗ IV рівня акредитації аграрно-інженерного напрямку підготовки за кредитно-модульною системою організації навчального процесу наведено на рис. 4.

Створення мотиваційної атмосфери при плануванні самостійної роботи є одним із вагомих факторів, які активізують її успішне виконання. Визначено, що найбільш ефективним мотиваційним заходом є впровадження цілісним наскрізних педагогічних технологій в організації навчального процесу і студентської наукової роботи.

Список використаних джерел:

1. Леонтьев А.Н. Потребности, мотивы, эмоции / А.Н. Леонтьев. – М. : Изд-во МГУ, 1971. – 40 с.
2. Ковалев В.И. Мотивы поведения и деятельности / В.И. Ковалев. – М. : Наука, 1988. – 192 с.
3. Чирков В.И. Мотивация учебной деятельности: учеб. пособие / В.И. Чирков. – Ярославль: Ярославск. ун-т, 1991. – 51 с.

Рис. 3. Схема наскрізного виконання курсової роботи. (Приклад для дисципліни “Сільськогосподарські машини”, спеціальність “Механізація сільськогосподарського господарства”)

4. Зязюн І.А. Мотивації і мотиви людської поведінки / І.А. Зязюн // Початкова школа – 1994. – № 6. – С. 8–12.
5. Тюрина В.А. Формирование познавательной самостоятельности учащихся общеобразовательной школы : дис. ... докт. пед. наук: 13.00.01 / В.А. Тюрина. – Чернігів, 1994. – 498 с.
6. Чобітько М. Г. Особистісно орієнтована взаємодія "студент-викладач" у рамках навчально-виховного процесу вищого навчального закладу / М.Г. Чобітько // Розвиток інноваційних процесів у навчально-виховних закладах [Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка]: зб. наук. праць / за ред. Г.Е. Гребенюка. – Х., 2003. – С. 165–175.
7. Лазарев М.І. Метод формування та підтримки мотивації навчальної діяльності студентів в інтенсивних технологіях навчання / М. І. Лазарев // Розвиток інноваційних процесів у навчально-виховних закладах: [Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка] : зб. наук. праць – Х., 2003. – С. 70–82.
8. Смагло Н.С. Формування особистості студента : психолого-педагогічні аспекти / Н.С. Смагло // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць / [редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін.]. – К.; Вінниця, 2004. – Вип. 4 – С. 457–462.
9. Шостак А.В. Акт впровадження результатів науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт : розробка методики визначення рейтингу суб'єктів діяльності вищого аграрного закладу освіти / А.В. Шостак. – К., 2002. – 15 с.
10. Шостак А.В. Положення про впровадження рейтингової системи оцінки діяльності суб'єктів НАУ / А.В. Шостак. – К. : Вид-во НАУ, 2004. – 5 с.
11. Шостак А.В. Рейтингове оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників / А.В. Шостак // Наука і методика : зб. наук.-метод. праць / [редкол.: М.Ф. Бойко (голова) та ін.]. – К., 2005. – Вип. № 4. – С. 184–196.
12. Бендера І.М. Активізація самостійної роботи студентів інженерно-педагогічних спеціальностей при здобутті освітньо-кваліфікаційного рівня “Спеціаліст” / І.М. Бендера, О.В. Корольчук // Динаміка наукових досліджень : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 2004. – Т. 25. – С. 15–18
13. Козак Л.В. Активізація пізнавальної діяльності студентів у процесі навчання / Л.В. Козак // Наука і освіта 2004: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 2004. – Т. 42. – С. 63–65.
14. Буряк В. Умови та засоби самоосвіти студентів / В. Буряк // Вища школа. – 2002. – № 6. – С. 18–29.

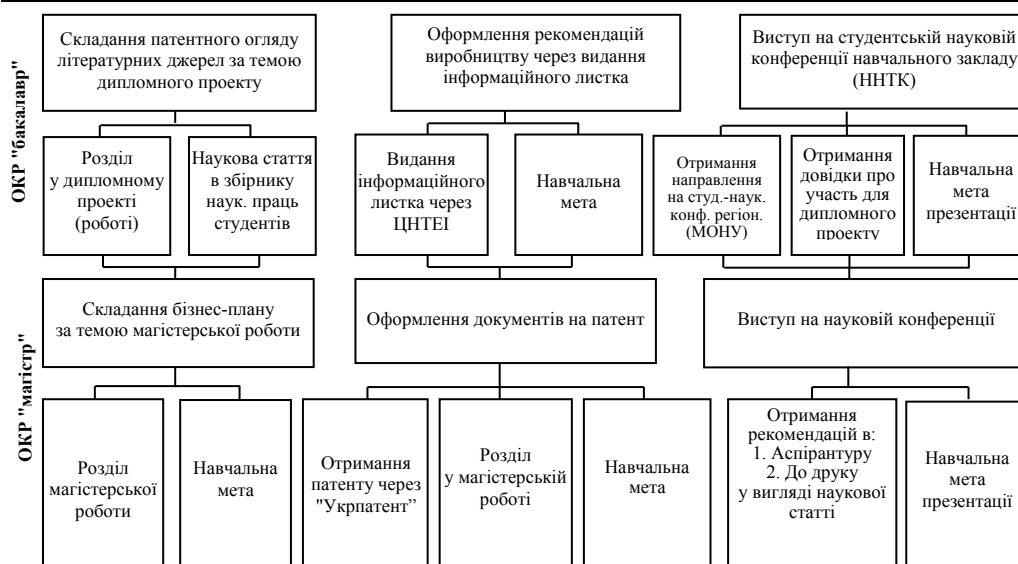

Рис. 4. Схема наскрізної наукової роботи студентів ВНЗ агроінженерного профілю на ОКР „бакалавр”- „магістр” (за матеріалами дипломного проектування)

- Герман Н. Адаптація форм організації самостійної роботи студентів до сучасних технологій навчання / Н. Герман, Н. Тягунова // Вища школа. – 2001. – № 4/5.
- Ішук М.Ю. Роль самостійної роботи у підготовці студентів до професійного спілкування / М.Ю. Ішук // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць / [редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін.]. – К. ; Вінниця, 2004. – Вип. 5. – С. 247-251.
- Кисиль С.Г. Специфика мотивации учебной деятельности в вузе / С.Г. Кисиль, А.М. Василенко // Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. праць / Укр. інж.-пед. академія. – Х., 2004. – Вип. 7. – С. 235–241.
- Бендера І.М. Особливості організації самостійної роботи у вищих навчальних закладах на принципах наскрізності (з досвіду роботи Подільської державної аграрно-технічної академії) /

наукової роботи при підготовці фахівців агроінженерного напрямку / І.М. Бендера, Ю.І. Панцир, І.Д. Гарасимчук // Проблеми підготовки фахівців-аграріїв у навчальних закладах вищої та професійної освіти: матеріали регіон. наук.-метод. конф. / [за заг. ред. І.М. Бендери, В.І. Овчарука, О.В. Ткача]. – Кам'янець-Подільський: Аксиома, 2006. – С. 8–16.

The organization self-guided work motivation aspects. The creation ways resolution of students' self-guided work in the higher educational establishments.

Key words: the motivation, incentive, a student, self-guided work, effectiveness.

Отримано: 29.08.2010

- Бендера І.М. Організація сільськогосподарського виробництва: зб. наук. праць Національного аграрного університету. – К., 2003. – Т. XV. – С. 377–389.
- Бендера І.М. Програмування наскрізної самостійної роботи під час вивчення дисципліни “Сільськогосподарські машини” студентами агроінженерних спеціальностей / І.М. Бендера // Проблеми освіти : наук. метод. зб. / Наук.-метод. центр вищої освіти. – К., 2006. – Вип. 44. – С. 118–125.

- Бендера І.М. Організація наскрізної наукової роботи при підготовці фахівців агроінженерного напрямку / І.М. Бендера, Ю.І. Панцир, І.Д. Гарасимчук // Проблеми підготовки фахівців-аграріїв у навчальних закладах вищої та професійної освіти: матеріали регіон. наук.-метод. конф. / [за заг. ред. І.М. Бендери, В.І. Овчарука, О.В. Ткача]. – Кам'янець-Подільський: Аксиома, 2006. – С. 8–16.

УДК 373.5.016:53

Л. Ю. Благодаренко

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТЕХНІЧНОГО НАВЧАННЯ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

У статті обґрунтовано передумови відновлення політехнізації навчання фізики в основній школі, визначено її сутність та функції. Сформульовано дидактичні вимоги до політехнічного матеріалу та переваги розробленого методичного забезпечення для здійснення політехнізації навчання фізики.

Ключові слова: політехнічне навчання, політехнізація навчання фізики.

Проблема політехнічного навчання не є новою в історії розвитку педагогіки. В радянській школі цій проблемі приділялась виключно важлива роль, про що свідчать законодавчі документи тих часів. Елементи політехнічного навчання знаходили своє відображення в програмах, підручниках та в практиці роботи радянської школи упродовж всього її існування. При цьому слід особливо відзначити, що поєднання навчання з виробничою працею здійснювалось на такій основі, що суспільно-корисна праця учнів була підкорена навчальним і виховним цілям школи.

Метою статті є визначення передумов відновлення політехнізації навчання фізики в основній школі, визначення її сутності, сучасних функцій та розроблення методичних підходів до реалізації.

Аналіз передумов впровадження політехнічного навчання дозволяє зробити висновок: на різних етапах розвитку шкільної освіти головне завдання, яке покладалось на політехнізацію навчання, за основними аспектами співпадало – **система освіти повинна забезпечити відповідність освітнього потенціалу трудових ресурсів країни до потреб та рівня розвитку техніки і виробництва, підго-**

товити загальнонаукове підґрунтя для подальшої професійної діяльності кожного члена суспільства.

Сьогодні відновлення політехнічного навчання теж продиктоване потребами часу і має загальнодержавне значення. **Головною передумовою відновлення політехнізації навчання фізики в основній школі є модернізація економіки України у галузях промислового виробництва, розвитку і вдосконалення аграрного сектору економіки, формування інфраструктури для проведення ефективних фундаментальних досліджень, зокрема, у галузі нанотехнологій та наноматеріалів на тлі очевидної нестачі фахівців фізико-математичного та фізико-технічного профілів.** Таке положення вимагає розроблення нових підходів до підготовки кваліфікованих наукових та інженерно-технічних кадрів.

Слід зауважити, що всупереч поширеній думці, згідно якої головною метою політехнічного навчання є формування в учнів професійних умінь і навичок під час навчання у школі, мова про це не йде. Адже загальноосвітня школа зорієнтована на надання загальної, а не професійної освіти. Тому в сучасних умовах **політехнічне навчання слід розглядати як процес засвоєння і систематизації наукових основ сучасного виробництва, формування умінь і навичок,**